

Годишна II.

УЧИЛИЩЕТО излиза два пѣти въ мѣсеца на тѣзи голѣмнина. Годишна цѣна прѣдплатен едно бѣло медж. а за отвѣтъ Турско фр. 7. Спомоществоващиѣта оставатъ за—годишна. Писма исплатени на пошатъ не сѣж прѣсти. Твърдѣ дѣлчи и неспокоени дошески оставатъ непомѣтани.

Слѣстѣкъ 4-и.

Писма, дошески и спомоществоващиѣта са испращатъ надписани до издателя въ Русее у печатницата на Дунавската областъ, или направо у шеарницата на „Училището“ Телли-сокакъ № 18. Въ Шюменъ до Г-ла Братія Р. Ил. Блъговни.

У Ч И Л И Щ Е.

Употреба: За майкитѣ. — Теченето на наукитѣ. — За температурата на растеніята. — Живоописане на отлични педагогъ Песталоци (продълж. отъ с. 3). — Въспитание и обичай у Сияниитѣ — Страшната Комета. — Разни.

ЗА МАЙКИТѢ

(Вліянето на жената)

Божата Промисълъ, види са, е отредила женитѣ да бждатъ тѣ първи възпитателки на човѣшкѣя родъ, и за то ги надарила прѣимущественно съ особена дарба, като имъ дала търпение, и вдъхнала имъ небесното чувство на майчина любовъ. Право е казалъ нѣкои си знаменитъ човѣкъ; »Ако желаете да отрастятъ въ отечеството ви добродѣтелни и велики мжжѣ, научете първо женитѣ да познаятъ що е добродѣтель и истинско величество, защото мжжѣтѣ сѣкога и на сѣкъдѣ сѣ били и ще бждатъ такива, каквито ги отхранятъ майкитѣ.« Споредъ това и великій Наполеонъ I, като позналъ тѣзи истина, помоли отличната педагожка Г-жа Камба да *приготи майки, които да бждатъ каджри за да отхранятъ прилично своитѣ дѣца*, увѣренъ, че истинското благополучіе и народна слава независи отъ разорителнитѣ боеве и кръвопролитни победи, съ хиляди и милиони умъртвени, нито отъ мждритѣ *кодици* (закопи), но отъ самото добро възпитание, кое майкитѣ дължнеятъ на чедата си. »Прѣобразователитѣ ни единъ кой да е народъ

сѣ неговитѣ писатели, Священници педагоги, учители, родителитѣ и особено майкитѣ,« казва другій мждрецъ.

Честити сме били, панстина, че дочакахме такова врѣме, да са поменува и у насъ Българитѣ: *за възпитането на женскѣя полъ*. Но до колко залѣгатъ сичкитѣ родители еднакво да изучатъ и възпитатъ своитѣ дѣщери, и какъ разбирятъ тѣ образоването на момиченцата, то са вижда. — Образоването не стои готово, въ книга обвито, да го земе отъ училището и да си отиде, а трѣбва и домашно възпитание, трѣбва майкитѣ да ги понастаняватъ и въ къщна работа; нече много галяне и отвѣтъ-мѣрката трѣперане, като да не зематъ и метла въ рѣцѣ си, че щѣли да са напращатъ дръхитѣ имъ. Тогава какво ще стане? Ще ли сполучи сѣкоя мома да са ужели за богатски синъ, който да ѝ пристави слугини и ратайкини, а тя да сѣди като кукла натруфена и примѣнена, или исправена по цѣли часове срѣще оглѣдалото? Кога е тѣй, то сѣ дължни бацитѣ да сѣглѣдватъ винаги що са върши въ къщѣ и да са неоставятъ само на жената; защото у насъ не сѣ стигнали юще такива майки, които да отхранятъ дѣщеритѣ си като далъ Го-

сподъ—има ли юще да ги похабятъ съ лошитѣ си примѣри? За това нека се осѣща сѣки разуменъ баща, а ний ще туримъ прѣдъ очитѣ на нашитѣ читатели и читателки слѣдующія примѣръ за майкитѣ.

„На 1853 год. когато са правяше у Лондонъ голѣмо здание, наречено *Кристалній палатъ*, за всеобщето изложение, то врѣме бѣхъ са прибрали отъ сички стрѣни на царщината до три хил. души работници само прости копачи и камънари, хора които съставляватъ най-долній класъ отъ Англійскія народъ. Тѣзи работници са събирахъ вечеръ, особено въ Недѣленъ день, и пѣлихъ хрѣмнитѣ, дѣто са изонивахъ и правѣхъ сѣкакви развратности. Никой не смѣяше да пристѣпи около имъ и да ги посѣди или да ги постѣвѣта нѣщо.

„Една разумна жена, дъщеря на одного Священника са наема да обихожда по колибитѣ на тѣзи пияни работници и да ги поучава сѣкога да са неупивагъ, но да си глѣдѣтъ работата и да поснестивагъ; тя влязаше дуру и въ хрѣмнитѣ да ги съвѣтѣва и на сѣкадѣ са трудѣше за тѣхното добро. До толкось що бѣхъ тѣзи хора безочливи и развратни, неможѣхъ да непочитѣтъ своята доброжелателка; у сичкитѣ разговори и събирания при тѣхъ, тя сама казва, какво не е чюла да ѝ продума нѣкой грозна рѣчь. И наистина щомъ познахъ, че нейното намѣреніе бѣше чисто-човѣколюбиво и за тѣхно добро, захванахъ да ѝ почитѣгъ. Мнозина, спорѣдъ нейнитѣ умии съвѣти, като напустихъ пиянството, пераспрѣвахъ вече паритѣ си на халосъ, по сѣктавахъ да проводятъ и на бѣднитѣ свои фамиліи. Почтенната Господжа ги подканяше да испратятъ парирци за дѣцата си; тя напесваше писмата имъ и ставаше касіеръ. Мнозина отъ тѣзи клетници са свѣстихъ и живѣяхъ човѣшки, благославящицѣ своята вѣчна добродѣтелка, коя бѣше причина за тѣхното спасение.

„Отка са свърши зданіето, нѣкои отъ тѣзи работници са записали у волската и били проводени въ Кримъ (у Севастополъ). Господжата описува раздѣляніето си отъ тѣхъ

и разказва какъ сѣ ходили съ сестра си да ги испроводятъ до геміята и да са здрависатъ последно; какъ е приглѣдвала лишениѣ отъ зимни дрехи и д. т.“ . . .

„Сичко що е работила тая Господжа писано е въ нейната книга, наречена *Дневникъ*, дѣто сѣки день е бѣлѣжила какво е вършила; тя никакъ немислила да са напечата въ книга, но нейнитѣ познайници сѣ настоябли отѣстниѣ да са напечата за насърдчене на други. Любопитно е да са приведѣтъ и нѣкои отъ писмата, що бѣше получилъ тая Г-жа отъ онія работници, кои бѣхъ са вчовѣчили спорѣдъ нейнитѣ добри съвѣти, та ѝ благодарѣхъ; но тѣсний ни листъ не може да побере сичко изведиѣжъ. Доста е, струва ни са, да разберѣтъ нашитѣ читатели и читателки, какво жената има голѣмо вліяние не току като майка, но изобщо у сѣкой чинъ и сѣки степенъ въ общежитіето на народа. Не само това, но и състояніето на кой да е народъ откъмъ просвѣщеніето познава са отъ състояніето на женскія полъ.—Колкото повисоко възлазимо у степеня на просвѣщеніето, толкось повече почитъ виждаме да са отдава на жената (тукъ ний разбираме за истинското просвѣщение, а не каквото сѣ забрали по нѣйдѣ си въ нашеко наопаки, подъ видомъ образование и просвѣщение да търсятъ сѣкакви развратности, или да съспивагъ мжжѣтѣ си съ пусти *моди*).

„У насъ Българитѣ има единъ лошавъ обичай да са прѣдиочита сичѣтъ повече отъ дъщерята; дору по нѣкогашъ юще при ражданіето, кога са случи момиче, съвсѣмъ го прѣзиратъ родителитѣ и показватъ омраза къмъ неповинното си чедо, кое имъ е дадено отъ Бога, защото било женско! А наспротивъ като имъ са роди синъ обичатъ го и, щомъ пострасте, той ставъ единъ малакъ Господаръ въ кѣлѣѣ. Такъвъ синъ са научава да запоеѣда на сестритѣ си, много пѣти и на майка си, щото пораснува съ единъ самолюбивъ и истърпеливъ итравъ —по голѣмо зло е, че той лесно испада въ развратность, когато са прикара редъ, и тогава е вече дошущъ похабенъ! (Спорѣдъ 3-ца)

Оттукъ е зачалото да са непочита женскія полъ, и да остава жената покрусана

отъ мъжа, който достига да ѝ има като една рибина. Такива екопостици сѫ които казватъ, че *жената не трѣбвало да бѣде учена и образована!*

ТЕЧЕНИЕТО НА НАУКИТЪ.

(Продълж. отъ сѣст. 2.)

2. За доброто течение на наукитъ друго е главното условие: *продължаването имъ да бѣде съизмѣрно съ природния възрѣжъ у развитието на дѣтскія духъ.* Ний виждаме какъ са развива сичко въ природата постепенно, по никинува, напѣхва, разлистява са и пр. какъ тя у своето работеніе нищо непрѣнебрежава, по непрестанно сѣ работи и напѣдва, безъ да остави нейдѣ празно мѣсто. Тѣй сѣщо трѣбва да прави и учителътъ въ ученіето на дѣцата. Обучаваніето трѣбва да са продължава непрѣстанно и безъ никакво нащѣрбяване; а то бива когато сичкитъ чѣсти на единъ кой да е прѣдмѣтъ сѫ свѣрзани нарѣдъ и слѣдватъ си еднакво; когато нѣма помежду нищо смѣсено и у бъркано за дѣтскія духъ, по да може спорѣдъ силата си да приема, що му са прѣподава, да го прѣработи и да произведе нѣщо.

Докатъ са усили дѣтето въ ума си и да хване да мисли по-вече, до тогава учителътъ трѣбва да са ограничи увидимитъ прѣдмѣти, и да обучава дѣцата само съ онова, що е и близу и просто. Ако ли захванемъ да приказваме съ дѣцата за такива нѣща, кои немогѣтъ да разумѣватъ, тогава то са зове просто бърборане; защото тѣ не сѫ врѣдни юще и умътъ имъ нестига до тамъ да обсеби онова, що е мъчно и отвлечено. На прилика, да земемъ да говоримъ на дѣтето: *сжщество, случай, можешество, цѣль, срѣдство* и други такива отвлечености, за кои ющо не сме ги приготвили и дѣтскій слабъ умъ неможе да си прѣдстави какво нѣщо сѫ тѣзи наймѣнованія.

А колкото са относя до прочитаніето, щомъ дѣцата научатъ първо основнитъ гласове и хвапѣтъ да изричатъ думитъ по слокове свободно, безъ да са зашлѣтѣтъ, дава имъ са да четѣтъ постепенно изреченія, кои трѣбва да бѣдѣтъ отъначало на кжсо, и полека лека да са продължаватъ. Учителътъ трѣбва да са пазн отъ задаване такива отломки, кои нѣматъ никакъвъ си свѣзъ. А повече сбърква тогава, когато кара дѣцата да четѣтъ днесъ едно, а утрѣ друго, и то само току да ми е прочитаніе, безъ разборъ; послѣ да ли таковато, прочитаніе ще има нѣкаква свѣзъ и съ другитъ науки? —Прочитаніето помага въ сѣщето врѣме да са обучаваме и на мисленіе. За това добръ е да прочетемъ малко и сичкото да разберемъ, а не много четене безразборъ.

Слѣдъ това ще даваме на дѣцата да учатъ такива прѣдмѣти, кои лесно могатъ да обзематъ дѣтскія духъ, та съ присърдце да ги учатъ. Тѣй не трѣбва да оставяне въ немареніе и писмото, кое ще слѣдва по редъ съ читаніето, у сѣки случай при образованіето на дѣцата. Учителътъ не трѣбва да глѣда само на хубавото писване въ буквитъ и пр. но да има прѣдъ виду и друго. Случило са много пѣти да видимъ, че *онія дѣца, кои показватъ най-хубаво писмо на испитаніето, у другитъ си науки тѣврѣдѣ малко или съсѣмъ слабо са отговарятъ.* Езикъ са не учи съ изучаване само на граматически правила, по съ упражненія и часто прѣговаряне на сичко, що са учи. Обучаваніето на дѣцата тогава само може да напѣдва, и умътъ имъ да са развива чиврѣсто, когато сѣ що са прѣподава въ училището е нагласено и сичко си върви по редъ—безъ изменяване, свѣрзано едно за друго, да са развива и да зрѣе чрѣзъ едно друго. Сама причина да бѣгатъ дѣцата отъ ученіето, кое испървомъ голкозѣ желаятъ и на радо сърдце тичатъ въ училището, е неуредното прѣподаване на уроцитъ.

Въ ученіето на дѣцата трѣбва да вар-

диме умътъ имъ да са нераспелява у много нѣща. Дѣтскій умъ са распелява когато учителъ са не спира върху единъ прѣдмѣтъ, но убърква уроцитѣ и кара дѣцата да четхъ ту едно ту друго; когато имъ разказва твърдѣ надлъго, щото отъ многото бѣ бране дѣтето не може да запомни и да му са втълни нѣщо въ ума. Оизи, на когото умътъ е распелянъ, нищо основно не може да научи, освѣнъ да са задоволи само съ знанieto на едно просто четене, кое разбралъ кое не. (1) Ученето е тогава основно кога дѣтето знае какво учи и защо го учи, защо е то тъй а не другоаче. Дѣто са не пазн уредностъ, ученицитѣ непознаватъ основно това що учатъ; тамъ е распеляване на ума и нищо повече. Правилото слѣдователно е това: учителъ ще държи единство и ще глѣда първо да запознае дѣцата съ лесното, до кат' са усилятъ добръ, и тогава тѣ отъ само себе си ще залѣгатъ да учатъ повече. Нѣкой си педагогъ казва: здравъ човѣкъ, който яде добръ, никога нѣма да забрави що е ялъ, било то сладко или кисело; той ще го помни сѣкога. Тѣй сжщо бива и съ дѣцата, които иматъ здравъ разумъ.

За да бѣде ученето урѣдно иска са и това: при теченето на наукитѣ не требва ниго твърдѣ бързание ниго пѣкъ много бавяние сѣ на едно мѣсто, но полека лека да прѣстѣнаме напрѣдъ. Последъ младѣй и невѣщъ учителъ ще има сѣкога на умъ да остава дѣцата на врѣмени за да си попрѣговорятъ и онова що сж понапрѣнъ учили. А то ще ни помага едно за улесняване въ прочитането, и друго да остане у насъ онова що сме учили. Колкото много са натрупватъ наукитѣ, толкозь повече губимъ, ако не сме са погрижили да заячимъ онова що сме изучили.

Най-добръ ще бѣде когато свѣжитѣ прѣд

мети на ученето сж распорѣдени тѣй, щото да иматъ врѣме и ученицитѣ и учителъ за прѣговаряние. Това що са каза за четенето, сжщо трѣбва да слѣдуваме и въ обучаването на писмото, съ разлика само, че спѣкитѣ дѣца не вървятъ еднакво както въ четенето тѣй и въ писането; съглѣдва са, и то твърдѣ често, че нѣкой си отъ ученицитѣ въ уроцитѣ си за четене напрѣдватъ най-добръ, а на писмо слабо залѣгатъ, и току имъ са не ще да пишатъ, или не имъ е сжски. Тогава учителъ трѣбва да употреби приличното срѣдство, което е: да ги непрѣсилва съ прѣписване дълги уроци, но да отрѣдява първо да написватъ повторително нѣкои чертици, послѣ букви и на кжсо по нѣколко реда отъ примѣри на *краснописание* и др.

(Слѣдва)

За температурѣ-тѣ на растенія-та.

Само животны-тѣ отъ по высокж-тж организация иматъ вътрешна или органическа температура, коя-то отъ влѣние-то на външны-тѣ явления никакъ не ся измѣнява или съ едвамъ забелѣжителни образи; напротивъ, тѣзи животны, на кои-то организацията не е толкова сжвършенна, нѣматъ собствена, постоянна температура, подобно на растенія-та. Слѣдователно вътрешнж-тж температурѣ на тѣзи органически тѣла, зависн отъ температура-та на окружающи-тѣ гытѣла, и ся измѣнява заедно съ тѣхъ, т. е. температурж-тж на тѣла-та ся умалява или увеличава въ едно и сжщо врѣме съ вънкашнж-тж температура. Най много е за забелѣзана зависимостъ-та отъ външнж-тж температура въ растенія-та, кои-то сж обкржени съ въздухъ и земя (пржсь), слѣдователно тѣхна-та температура ся измѣнява заедно съ температурж-тж на горе казани-тѣ т. е. въздухъ-тѣ и земя-та (пржсь-та).

Величина-та на раститехны-тѣ тѣла, тѣхна-та дебелина, още и голѣмж-тж или малкж-тж имъ проникателность, — всичкы-тѣ тѣя и другъ нѣкой обстоятелства сж причина на различни-тѣ вътрешны температури на рас-

(1) Тѣй правятъ нѣкои — читалници стари и и млади — кои не четхъ наредъ, коя да е книга или вѣстникъ, но разгжрихъ тукъ тамъ и дѣ прочелъ дѣ не, оставятъ са, безъ да видхъ какво има понататѣкъ.

тений-та. Въобще само за нѣкой изъ тѣхъ може да се каже, че тѣ имать забелѣжителна собствена температура.

Най-много ся уравниовѣва температура-та на въздуха и растенія-та, особено на дървета-та; но твърде на рѣдко и то по тѣзи причина, че въздухъ-тъ скоро ся нагрѣва при изхождане-то на слънце-то и скоро пестива подиръ залазване-то му. Въздухъ-тъ и растенія-та бивать на равна температура, само при постоянно-то врѣме, а особено въ врѣме-то на продължителны-тѣ силны мразове (студове), кога-то земя-та замръзне на голѣма дълбочина; въ този случай, по наблюденья-та на Нау, разлика тѣ между температуръ-тъ на въздуха и малки-тѣ растенія бива по нѣкоги не повече отъ $\frac{1}{2}$ до 2 градуси, а въ голѣми-тѣ дървета отъ 5 до 7-⁰ градуси. Тѣзи разности происходи отъ части отъ бавно-то преминување на топлина-та, а отъ части вѣроятно отъ това, че растенія-та въ лѣтно врѣме дня, посредствомъ на испаренья-та, сж намѣрватъ въ ниска температура заедно съ окружающія си въздухъ, разлика-та имъ е толкова повече, колко-то повече имъ е широкъ или высокъ обемъ-тъ и пр.; отъ другъ странъ зимно време растенія-та могатъ да задржватъ въ себе си една часть отъ земленна-та топлина, коя-то въ това врѣме топли въздухъ-тъ. Различны-тѣ сокове и видове на дървета-та не сж ставать въ отношеніе почти никаква разлика; даже нерастящи-тѣ джнери, на еднаква дебелина съ растящи-тѣ, въ отношеніе на изменени-тѣ въ тѣхъ температури, бивать почти еднакви. Г. Шюблеръ намѣрилъ въ дървета-та съ умерѣнна дебелина, въ два часа подиръ пладнѣ въ топли-тѣ дни на 1825 година температура равна съ +23-⁰, въ това сжщо врѣме температура-та на въздуха была равна съ +24,5-⁰; зимно врѣме утрина термометръ-тъ показвалъ въ въздухъ-тъ —15,2-⁰ а въ дьбили-тѣ дървета, до 4 фута въ діаметръ-тъ —14,0-⁰; колко-то по нѣбели было дървета-та, толкова по между имъ по голѣма разность ся забелѣвало.

Свойственны-тѣ сѣнки на дървета-та и ори-тѣ, кои-то прохладжидать, произлѣзва е само отъ нискъ-тъ температура на дър-

вета-та и отъ силно-то испареніе на онзи, охлаждающъ въздухъ, но и отъ поглѣщаніе-то на топлина-та вѣкоги отъ сурова та почва, коя-то пребива въ себе си изъ въздуха и изъ дървета-та потрѣбна за испареніе сжко-то количество топлина, и снижава температура-та въ дървета-та. По тѣзи причина обширны-тѣ гори правять климата суровъ и студентъ, но защищавать почвъ-тъ отъ голѣмо-то исушеніе и оживляють прохлада-та въ силны жаръ.

Отъ различна-та температура на въздуха и растенія-та и внезапно-то имъ измѣненіе зависи зимно врѣме замръзване-то на растенія-та. Въ жаркыя климатъ тѣ много прегривають, или сжвършено погибать, при необыкновенно-то пониженіе на температура-та, макаръ и да сж были тѣ още нѣколко градуси по високо отъ точкъ-тъ на замръзване-то; това ся случва толкова по скоро, колко-то растеніе-то е по нежно и младо, и колко-то по внезапно е последовало измѣненіе-то, особено въ влажно-то врѣме. Почти и на това сжщо-то сж подхвърлени едногодишны-тѣ растенія въ студены-тѣ страны, кои-то замръзвать, кога-тъ още не сж достигали до сжвършенно-то си развитіе; на противъ, нѣкой изъ едногодишны-тѣ, всѣкы-тѣ двѣгодишны и многогодишны растенія, по нѣкога даже съ листи-тѣ, преминувають зимны-тѣ студове безъ повреждане, като исключимъ тѣзи случаи, кога-то студове-тѣ настанатъ изведнѣжъ подиръ отмираваніе-то му и като го сварятъ още въ нѣжній му възраст. Дѣйствиѣ-то на студа врѣхъ растенія-та често бива само частно и поврежда му само нѣкой нѣжны органы; но на рѣдко се случава да ги умори—исуши.

Дървата и тръсакъ-тъ въ сѣвѣрны-тѣ страны преминувають най голѣмия студъ, кога-то той е постояненъ,—отъ 30° до 40-⁰ Реамюр. ко въ Германія много отъ тѣхъ замръзвать отъ бързи-тѣ промѣняванія на температура-та даже и до 20-⁰.

Руссо 2 Февр. 1872.

(Превелъ,)

Евстати И. Петковъ,
ученикъ.

Животоописание на Песталоциј.

(Продължение отъ слѣд. 3)

Сичкитѣ му трудове и напръганія въ първитѣ години на неговото прѣбиване у Найхофенъ останахъ безспорни. Приходѣтъ, що даваше земята, не достигаше да си поерѣдне разноскитѣ, ако и да полагаше значително количество пари. Много пѣти той изнадаше въ нужда, и никого неукривяваше, освѣнъ своята неспособностъ за сѣкое практично прѣдиріаніе. Но пакъ нищо му непрѣчаше да неогиде напръдъ у своето земледѣлческо заніаніе. По едно си врѣме и тествъ му, който глѣдаше, че нѣма никаква прокопція отъ тѣзи несполучна работа, прибра си капиталъ, що бѣше вложилъ, и Песталоциј остана самъ самничекъ безъ срѣдства. Сѣга той намисли да изврши отъдѣланихъ си планъ, дѣто кроише да отвори едно заведение за сирачета. Тѣй нуждата го накара да са улови за което самата природа бѣше го отрѣдила, да бѣде педагогъ и въспитатель на людски дѣца; неговото горяще желаніе за благо на човѣчеството подстори го да залѣгне на дѣло отистинна благородно, што и до днесъ никой другъ не е можалъ да го надмине.

На това му прѣдиріаніе нѣкои си глѣдахъ сумнително, но мнозина са радвахъ и го поздравихъ. Помежду имъ имаше и такива, кои му помогнахъ за да може полесно да изврши своето намерение. Доста му е дало поводъ и съчинешето на францускія мѣдрецъ „Емилъ“. Ако и дѣлото на тойзи мѣдрецъ да бѣше намерило отзивъ у неговото дълбоко осѣщане за правда, ако и да са учили на това, както си е мислилъ да бѣде бранителъ за свититѣ човѣшки правдини, ако и да бѣше противенъ на не природното наказателно образование по свѣта, пакъ слѣпо не е подражавалъ на тогози французина. И наистина Песталоциј е сгоилъ противъ Русовото основно начало, по което трѣбвало да са не кѣтне човѣшката природа, но да са остави на нейното отъ самосебе си развиване. Той бѣше позналъ на здраво, че най-първи задаткъ за науката по въспитаніето е природни, и то му е било най-драгото забавленіе да изучава, колко-

то си може по-добрѣ, природата, що е влияна на наблюдавалъ (впичалъ). Спорѣдъ него познаваніето на природата не само че трѣбвало да бѣде точно, но изисква са іоше и изнамѣрене згодин срѣдства за въспитаніе и образование, и тѣзи срѣдства да са употребятъ тѣй, што да отговарятъ на човѣшката природа.

Щомъ Песталоциј сполучи да отвори сиротинско заведение у своето ступанство, прибра сичкитѣ просѣшки дѣца, кои ходѣхъ по улицитѣ и уведе ги въ къщата си на брой до 50. Тукъ той са вдаде съвѣмъ за тѣхното образование. Съ учешето наедно той ги караше іоше на работа; а когато работѣхъ обучавалъ ги и на правото говореніе. За малко врѣме имъ набави сичкитѣ потребни отъ себе си и дѣцата са радвахъ на своя благодѣтелъ.

(Продължава са).

ВЪСПИТАНИЕ И ОБИЧАЙ У СИНЯНИТѣ ВЪ КИТАЙ.

»Въ града Пекинъ има около 500 училища, дѣто са учатъ дѣцата на читаніе, писаніе и различни занаяти. Сѣки день малки кола обиходѣтъ по улицитѣ на тойзи голѣмъ градъ и прибиратъ дѣца, на които родителитѣ, по каквато и да е причина, не можѣтъ да задържатъ у дома си, или сѣ некадарни за да ги прѣхранватъ; такива дѣца са прѣнасятъ у едно обширно човѣколюбиво заведение, дѣто има лѣкари и хранители. Тѣй сѣщо има отредени Мандарини (священници), кои стоятъ тамъ, прѣмнуващицѣ са сѣки мѣсець, и нагледватъ заведението; а настоятелитѣ на болницитѣ често и редовно го посѣщаватъ, дѣто строго избличаватъ педагогическата система (наредба), що са приспособява върху тѣзи дѣца. Въ Кантонъ има заведение за незаконнорождани дѣца, кои получаватъ тамъ чадолубиво отгледаніе, като имъ са дава еднакво и такова въспитаніе, што отка излѣзѣтъ да можѣтъ залови какъвъ-годѣ занаятъ, безъ да са лишаватъ и отъ свободнитѣ занаяти.

У Синянитѣ има и такъвъ обичай, да припосятъ значителни дарове на родители, когато ще задомятъ нѣкое си момиче; а много отъ доленъ класъ хора, кои за да са отърватъ отъ това задължение, зематъ снахи отъ таквато заведение.—Желашето у Синянитѣ да оставятъ наслѣдници на името и имота си е толкозъ голѣмо, щото бездѣтнитѣ зематъ за свой наслѣдникъ отъ сжщето заведение. Първомъ бездѣтницята съпруга са прѣструва, че унь е непраздна, и послѣ земеното дѣте става вече законненъ наслѣдникъ. Единъ членъ отъ Священната наречена книга на Синянитѣ, са прочита и тѣкува два пѣти въ мѣсеца у храмоветѣ имъ; тамъ пише тѣй: „За да изчезнатъ причинитѣ за бой, да стане народътъ благополученъ и да бѣде наслѣдството на прѣстола оздравено, необходимо е да работиме щото произведенето на земята да бѣде достаточнo, спорѣдъ нуждитѣ за прихрана, и съ тойзи начинъ нѣма да достигнемъ въ неприяното положение да прибѣгваме при страни народи за храна и облѣклоо.“

Ето какво правятъ хората по свѣта, дору и оня, които са иматъ за неопитени и безвѣрници! Ами ний Българетѣ дѣ са намираме откъмъ тѣзи ситриа? дѣ сж нашѣтѣ човѣколюбиви заведения—болници и сѣлопосни училища?

Страшната Комета.

Най-напрѣдъ Игилгшкитѣ вѣстници пуснаха чюдната повинна, за свзршенето на свѣта отъ една комета (упашата звѣзда), коя е сѣглѣдалъ наскоро прочютій звѣздоброецъ отъ Генева Г. Платамуръ Спорѣдъ неговитѣ присмѣтванія тая комета, като забикаляла небесното пространство съ твърдѣ силна бързина, спускала са направо къмъ нашата земя и, ако би да не земе друга посока у вѣрвежа си, да са отбие нѣкакъ въ други нѣкой крѣгъ, безсумнение щѣла да са удари въ нашата земя и да ѣ сломи. За да са поукротѣ сърдцето на плашливитѣ отъ

една таквазъ страхотія, ний ще приведемъ напечатаното у Гръцкія вѣст. „Константинополисъ“, брой 1181, дѣто казва тѣй:

„Віенското періодическо списание *Fachblatt Nature* обнародва, какво мѣозина слабощини хора, подплашени отъ разгласеното извѣстие, че една комета щѣла да са сръщие на 12 иджцаго Августа съ нашата земя и да са удари въ нея, прѣдали са до толкозъ щото нѣкои си дору са испоразболѣли! „Страхъ ни е—дума реченното списание—че тойзи слухъ ще излѣзе безосновенъ. Истина е че науката е прѣдвидѣла поевяването на новата комета, но колкото повече приближава тя до нашата земя, толкозъ по-любопитно ще бѣде за насъ; защото далеглѣдътъ (телескопитѣ) има да види нѣкои си смѣтки съ кометитѣ.

„Слѣдователно нищо за страхуване нѣма че тая комета ще направи нѣкое си зло на нашата земя, защото, спорѣдъ Кеплера и Араго, набройли са до 17,500,000 комети, кои трѣбва да сж сичкитѣ неповинни сжщества; пнакъ нашата земя отдавна би са развалила. А колко по-малко трѣбва да са бой нѣкой, когато са знае че кометата на 1,770, що падаше направо върху планетата Юпитеръ, щомъ приближи до малката му мѣсечинка около 2000 миля, пакъ са върна назадъ. Мѣсечинитѣ(1) си вѣрвеха по тѣхнитѣ орбити (пѣтйове), като дане бѣше доближило никакво тѣло, когато кометата са принуди да искривѣ пѣтя си на друга стърпа. Тѣй и на 1861 год. мина по край насъ една таквазъ комета, която доде и си замина полегичка безъ да повреди нашата земя.“

Не е за чюдение, че и сега прокобешето на прочютія звѣздоброецъ нѣма да са сбждне по неговата мѣрка. За това нека глѣдаме работата си тѣй, *каквото че ще живѣемъ вѣчно, а да правимъ тѣй, каквото че ще умремъ наскоро—до утрѣ.*

РАЗНИ.

ПОЛЕЗНИ НАСТАВЛЕНИЯ.

Имашъ ли синове, научи ги и приклони главата имъ до катъ сж юще малки; имашъ

(1) Трѣбва да си наумимъ, че както нашата земя има свой спътникъ мѣсечината, тѣй и другитѣ планети си иматъ спътници, назовани пото мѣсечини. Това е сѣглѣдно отъ звѣздобройцитѣ.

ли дъщери, хубаво да внимаваши надъ тѣхъ, и твърдѣ недѣй имъ показва весело лице.

** Не карай са съ олъмци за да не паднешъ нѣкакъ си въ тѣхни ръце. — Не наддумвай са съ хлестути хора за да не притуриши дърва въърху огъня нѣгъ. — Сѣкго не убождай въ кѣщата си. — Пази са отъ злосторника дору не тие направилъ нѣкое зло. — Който садосѣгне на катраня оченява са, и който са собира при лопавия, ще стане тъкмо като него. — Неприсмивай са на старъ човѣкъ, защото и ти ще остарѣеши. — Сѣкиму непоказвай сѣрдце си за да та не изгабоса. — Прѣдъ да разберешъ неосѣждавай; първомъ са научи и тогава мжри (изъ книгата на Исуса Сина Сираховъ).

За женитѣ

„Наполеонъ великій (не тойзи който полани съсипа Френско) сѣкога е говорилъ за майка си съ почитъ, и сичката си прѣгава дѣятелность на характера му, отдаваше повече на майка си, коя тѣй бѣше го наджала. Веднѣжъ като са разговаряше въърху тойзи прѣдмѣтъ съ одного си пріателя, той изрече тѣя думи: „Човѣкъ става—какъвто го прави майку му. На френско трѣбватъ майки“.

** „Нѣкой си човѣкъ, който имаше нѣколко дѣщери, като го попита единъ, какво мисли да прави съ момичетата си, той му даде тойзи добръ отговоръ: „Мислѣхъ да ги дамъ като ученици подъ наставленіето на добрата имъ майка за да са учатъ като нея да у потрѣбляватъ врѣмето си добръ, та да станѣтъ достойни супруги, майки и кѣщници, полезни членове на обществото.

** „Една сирота, но добръ възпитана жена нѣкога си огнишла на гостие у двѣ млади и богати господжи, които, безъ да глѣдѣтъ на простичкото нейно облѣкло, пріехъ ѣж съ почитъ, и поканихъ ѣж у най-хубаво-обредената си стал, дѣто сѣднахъ да си приказватъ за отлични работи. Братъ имъ, който бѣше единъ гърделивъ момакъ, влязи при тѣхъ и, като сѣглѣда гостенката, остана зачюденъ. Едната му сестра са огади и той си часъ става накрака съ уваженіе, та му каза: „брате недей са чюдя; тя е царска дѣщаря, но само, че не е облѣкла хубавитѣ си дрехи.“

Смѣшнички.

Управителтъ (директора) и учителтъ.

—Амж туй не е за търпене Г-не управителю, да работи нѣкой и да му са неплаща.

—Какво дави стори, братко; ето казата.
—Каква каса маса! ами касеринтъгъ.....?
—Но касеринтъгъ, родителенъ (над.) пакасеринтъгъ
—Дателенъ?
—Е, дателенъ нѣма.
—Че до сега имаше.
—Нѣма ви казвамъ; то бѣше по старому; а сега, спорѣдъ новата Грамматика, дателенъ нѣма.

—Добра и тѣзи! азъ съмъ ревностелъ послѣдователъ на старото; за то в моля, Г-не управителю, да държиме старото старото.

Единъ Български учителъ съ настоятеля.

—Сега каква ще бѣде Г. настоятелю?
—Ще бѣде каквото е рекълъ Господъ.
—Добръ както е рекълъ Господъ, но азъ работѣхъ.

—Толкозъ по-хубаво: да работи нѣкой за общето добро и за народа си, то е свита длѣжность; сѣгнѣ и Апостолтъгъ говори: „дѣлайте и не съграшайте“.

—Длѣжность священна ли? Е, е! а да са заплаща на работника, не е ли и това священна длѣжность?

—Ще са заплати, наистина... на онзи свѣтъ, хемъ сторично (сто пѣти).

—Е, е! а на тойзи свѣтъ каквоце правимъ?
—А! тамъ са небъркамъ, прави каквото знаешъ.

ПОДАРКИ.

ГЮРГЕВО. Господъ. Данъ Пануръ изъ село Слободия подарява отъ „Училището“: едно за село Басарбовъ и друго за Пиргосъ, Русенско окръжие.

Г-нъ Митю Колевъ Кара Ковачевъ подарява сѣмце за селото си Нисово Русенско (и това е едно момченце фурунджійче), Г-нъ Хр. Ив. Кичюкъ, Макачи изъ Казанлъкъ подарява едно за училището у новата махла въ Казанлъкъ. Г. Нено Велковъ, изъ дрѣновеки Колиби Плачка, подарява за читалището въ Дрѣново 1. Г-нъ Хр. Мариновичъ подарява за училището на селото си Каленетрово, Силистренско 1. (ами отъ Д-ра Ж. Петреска? ще бѣде...)

РАЗГРАДЪ, Г. Тодоръ Николовъ подарява едно год. течение отъ „Училището“ за Арбанаси (Търновско) Г. Дочо Георгиевъ подарява тоже за селото си Топчий на тамкашното училище и читалище.

Бѣл. Читалище въ Свищовъ явпо благодарни на родолюбивитѣ Г-да Ат. Д. Кускуновъ, и Г-ну отцу попъ Милану, за подарока имъ по едно годишно течение отъ „Училище“, първийтъ за село горни-Турчета, Търнов. окръжие, а вторій за село Лозица, Никонол. окръжие.

Свищовъ.

19. Февр. 1872

Писартъгъ

Ст. И. Поповъ.

Издателъ—стипенд Р. Блъсковъ.

Руссе, въ почати. на Д. областъ.

طونه ولايتي مطبعه سندھ طبع اولنشد